

Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri¹

Sahre KÖKSAL²

Prof. Dr. Uğur TEKİN³

Dünya ve Avrupa Birliği ölçeğinde, Türkiye'nin Hayat Boyu Öğrenme Stratejilerine ne derece uyabildiği, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları (STK'ları), kamu kurum ve kuruluşları ile halkın yetişkin eğitimine güncel olarak belirtirsek Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Oranlarına ne derecede katkıları olduğunu gözlemleyebilmek için halk eğitimi faaliyetlerini iyi analiz etmek gereklidir.

Avrupa Birliği'nin eğitim alanındaki en temel metinlerinde (The Concrete Future Objectives of Education Systems, A Memorandum On Lifelong Learning, Making A European Area Of Lifelong Learning A Reality, Education And Training In Europe vb.) belirtildiği üzere, birliğin eğitim politikalarının çerçevesini çizen temel kavram yaşam boyu öğrenmedir. Bu metinlerde yaşam boyu öğrenme, sadece eğitim ve mesleki eğitimin bir biçimi olarak değil, kesintisiz olarak var olan öğrenme ortamlarının sağlanması ve bu ortamlara katılmak için yol gösterici bir ilke olarak anılmaktadır. Birlik, 2000 yılında ekonomik ve sosyal gelişimini planladığı stratejik bir çalışma yapmıştır. Lizbon Stratejisi adı verilen bu çalışma da birliğin güçlü yanlarının yanı sıra sorunları tespit edilmiş ve 2010 yılına kadar bu sorunların giderilmesi ve belirlenen hedeflere ulaşılması için bir eylem planı karar altına alınmıştır (Bağcı, 2011).

Hayat Boyu Öğrenmenin önem kazanması ve gelişmeye başlaması ile bu kapsamda tanımlanan eğitim; zaman ve mekâna bağlı olmadan hem

¹ Bu Makale, Şubat 2017'de T.C.İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı öğrencisi Sahre Köksal tarafından Tez Danışmanı Prof. Dr. Uğur Tekin danışmanlığında hazırlanmış olan "Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri" konulu Yüksek Lisans Tez'inden üretilmiştir.

² Uzman Öğretmen, Kurum Müdürü, Avcılar Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğü, e-posta: duha72@hotmail.com

³ İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ugrurtekin@aydin.edu.tr

okul içi eğitimi hem de okul dışı eğitimi içine alan tüm eğitim ile ilgili etkinliklerin temel birlikteliği olarak ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 2000 yılında açıklanan bu Hayat Boyu Öğrenme Memorandumunda aşağıda belirtilen altı temel stratejinin, Hayat Boyu Öğrenmenin tanımlanması ve yaygınlaşmasında gerekli olduğuna değinilmiş ve 21 yy.daki Hayat Boyu Öğrenmenin genel çerçevesi belirlenmiştir.

Milli eğitimin 1739 sayılı temel eğitim kanununda da dikkati çekeceği gibi eğitim yaygın eğitim ve örgün eğitim olarak sınıflandırılmaktadır. Yaygın eğitim geçmişten günümüze hep yetişkin eğitimi ve 15 yaş üzeri kişilerin hizmet aldığı bir sistem olarak tanımlanmakla birlikte, 2008 yılından sonra Türkiye’de değişen genel müdürlük yapıları ve mevzuatlar doğrultusunda Hayat Boyu Öğrenme genel müdürlüğü ve görevleri de sıfır yaştan kişisel ihtiyaç ve talepler sonlandığı ana kadar ihtiyaca cevap verebilen bir eğitim sisteminden bahsedilmektedir. Örgün eğitim ise okul öncesi ile başlayan, ilköğretim, ortaöğrenimi kapsayan müfredat ve çerçeve programları ile yerine getirilebilen bir eğitim sistemini ifade etmektedir.

Yerel yönetimlerde halkın eğitimi ve hayat boyu öğrenme faaliyetlerinden bahsederken dikkati çeken en önemli konu ve akla gelen en ciddi soru “Halkın eğitiminde en etkin söz sahibi ve etkili otorite kim olmalıdır?” sorusu olarak görülmekte ve bu sorunun cevabı üzerine araştırmanın kapsamı, hedef kitlesi ve beklenen sonuçlarının şekillendiği gözlemlenmektedir.

Milli eğitimin temel kanununa bakıldığında da, özellikle yerel yönetimler tarafından kullanılmaya çalışılan ve işlerliği çoğu zaman siyasal ergler üzerinden sağlanan yaygın eğitim ve mesleki yaygın eğitimin kim tarafından yapılacağı veya organizasyonu ile ilgili bir otoriteden söz edilmemiştir. Sadece eğitim sistemi içerisinde yerinin olduğu belirtilmektedir.

Mesleki yaygın eğitim alanında yerel yönetimlere hareket imkânı veren yasal düzenlemelerden birisi de; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Tebliğler Dergisi’nin Şubat 2001 tarihli 2521 sayısında ilan edilmiştir. Bu yasal düzenlemede, “kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, vakıflar, dernekler ve meslek odaları tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı’nın denetim ve gözetiminde ücretsiz olarak açılacak yaygın eğitim amaçlı kurslar yönergesi” düzenlemeye sunulmuş ve yayınlanmıştır.

Bu yönergede; “özel öğretim kurumları mevzuatı dışında kalan ve kuruluş maksatlarında; yaygın eğitim amaçlı faaliyette bulunabileceklerine ilişkin görev, yetki, sorumluluk ve uzmanlığı bulunan kamu kurum ve kuruluşları, belediye, vakıf, dernek ve meslek odaları tarafından ücretsiz olarak açılacak kursların açılış ve işleyişlerine ilişkin esaslar” hizmete sunulmuştur. Yerel yönetimlerin en önemli unsuru olan belediyelere ve yerel yönetimler “3797 sayılı MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Yasa ve Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği”nde yer verilmiştir (Eser, 2010).

İl özel idareleri de halkın eğitimi ve bulunduğu ildeki hayat boyu öğrenme stratejilerini geliştirme hususunda etkili ve yetkili kurumlardır. İl özel idareleri yine görevleri ve sorumlulukları yasalar ve kanunlarla belirlenmiş tüzel kişiliği olan kurumlardır. Bulunduğu İlin malları ve gelirlerini gözeterek; il çıkarlarına uygun bir şekilde bütçe ve malları aktif bir şekilde yönetir. Aynı zamanda İl özel idareleri aracılığıyla yerel halk il yönetimine aktif katılır. İşte bu özelliği de il özel idarelerinin yerel yönetim olma özelliğinin göstergesidir.

Yasalar İl özel idarelerinin eğitim alanında yapması gerekenleri de şöyle belirlemiştir: “5302 sayılı İl Özel İdaresi Yasası’na göre il özel idareleri, eğitim- öğretim hizmetlerine katkı için; yetiştirme yurtları kurmak ve işletmek, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına arsa temini, bina yapımı, bakım ve onarım ile diğer ihtiyaçların giderilmesinde görevli ve tam yetkilidir.

Genel olarak tüm bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları da; eğitim yatırımları ile ilgili olan ve kendi bütçelerinde var olan bütçeleri il özel idarelerine ileterek halkın eğitim hizmetlerini yerine getirebilirler. Bütçelerin bu şekilde iletimi, bütçe yani kaynağı aktaran bakanlığın bakanının onaylaması ile olur ve şartlı bağışlar benzeri aktarılan amaç dışında kullanılması mümkün olmaz (Gürbey, 2012).

Bu makaleye konu olan Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetlerinin anlaşılması ve somut değerler edinilmesi amacıyla yapılan anket çalışmasında; Kişisel Bilgi Formu ve “Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri Ölçeği” çerçevesinde verilen cevaplar değerlendirilmiş, ankete katılımı sağlanan 160 çalışana sorular yöneltilmiştir.

Anket sorusu yöneltilen çalışanların çoğunluğunun: kadın, evli, 20-30 yaş aralığında, ön lisans mezunu, 1-5 yıl arasında tecrübesi olan, %27,5’u usta öğretici ve yerel yönetimlerin halkın eğitim ihtiyaçlarını araştırmak için çalıştığı belirlenmiştir.

Ankete katılanlar yerel yönetimlerin halkı eğitime teşvik etmek ve bilinçlendirmek için çalıştığını, yerel yönetimlerin sürekli eğitimi ve kendini geliştirmek için kütüphaneler, internet evleri, eğitim merkezleri açtığını söylemişlerdir.

Yerel yönetimlerin sosyal yapısı itibariyle anket sonuçlarının bu makalenin içeriğini anlatmakta çok önemli bulgulara eriştiği gözlemlenmiştir.

Yerel yönetimlerin; bölgenin ekonomik kalkınmasına teşvik etmek için halkı yönlendirici eğitim verdiklerini, kentin gelişmesi ve kentlilik bilincinin oluşması için halka eğitimler verdiğini, çevrenin korunması için halka eğitimler verdiğini, kültürel değerlerimizin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması için eğitimler verdiğini, halkın mesleki eğitimi için kurs faaliyetleri, halkın meslek öğrenerek çalışma hayatına kazandırılmasını sağladığını, ailelerinin geçimini sağlamak üzere sokakta çalışan çocukların eğitime kazandırılması, eğitim ihtiyaçlarının ve masraflarının karşılanması yönünde çalışmalar yaptığını da ortaya koymaktadır.

Yerel yönetimlerin halkın eğitimi faaliyetlerinin; kentleşme ve göçle gelen kişilerin sosyal hayata uyumu ve kentlileşmesine katkı sağladığını, halkın fiziksel ve ruhsal yönden gelişebilmesi, sağlığını koruyabilmesi için spor dalları ve rehabilite edici bilgileri içeren eğitimler verdiğini, açtığı kadın sığınma evlerindeki eğitim faaliyetleri, kadınlarının kendi haklarını öğrenmesini ve bilinçlenmesini sağladığını, yaşlı bakımevlerindeki halkın eğitim faaliyetleri, yaşlılara öz bakım becerilerinin kazandırılması, yaşlıların rehabilitasyonu konularında da destek sağladığı sonuçları elde edilmiştir.

Yerel yönetimlerin halkın eğitimi için her türlü alt yapıyı sunduğu, halkın eğitiminde görev yapan personelin hizmet içi eğitim faaliyetlerini gerçekleştirdiği, bilgi toplumunun gereği olan bilgili insanın yetiştirilmesi konusunda halkın eğitimi sürecindeki verimliliğin ve etkinliğin artırılması için çalışmalar yaptığı da elde edilen sonuçlar arasında görülmüştür.

Yine de yetişkin eğitiminde dikkat edilecek çok önemli hususlar bulunmaktadır. Bunun için bilimin bu alanda yaptığı çalışmalar ve yetişkin eğitimi (Andragoji) alanında yetkin olmak gerekir. Andragoji genel anlamda aşağıdaki ilkelere ışığında görülebilir (Bkz. Bernard, 1984; Haendler, 1985):

1. Yetişkin teşvik olması ve başarılı olabilmesi için eğitimin amaç ve hedeflerini bilmelidir.
2. Yetişkin kendi öğrenme sürecine katılmalıdır.
3. Öğretim yetişkinin sosyal rollerini ve yeteneklerini geliştirici olmalıdır.
4. Öğrenme için olumlu eğitim ortamı hazırlanmalıdır.
5. Çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalıdır.
6. Öğrenme için yeterli zaman verilmelidir.
7. Yetişkinin tecrübeleri öğrenme kaynağıdır. Geçmiş deneyimlerin öğrenmeyi etkilediği göz önünde tutulmalı ve yeni öğrenilenler, eskilerle bütünleştirilmelidir.
8. Öğrenilecek konunun ayrıntısı yapılandırılmalıdır. Bilgiler basitten karmaşığa gitmeli ve kavrayarak öğrenme sağlanmalıdır.
9. Öğrenilenler arasındaki bağlantının yetişkin tarafından keşfedilmesi sağlanarak ve uygulama ile öğrenmenin kalıcılığı ve farklı alanlara aktarılabilmesi, gerçekleştirilmelidir.
10. Öğrenme sonunda geri bildirimle doğru ve yanlışlar verilerek, öğrenmede olumlu tutum geliştirilmelidir.
11. Sürekli değerlendirme ve kendi kendini değerlendirme ile öğrenme artırılmalıdır.
12. Yetişkinin eğitim programı işlevsel ve dinamik olmalıdır. Bireyin ve toplumun değişen gereksinimlerine göre sürekli şekillendirilmelidir.
13. Yetişkin öğrenme engelleri olan, olumsuz eğitim ortamı, ilgi duymama, uyumsuzluk, kendisine yararlı olacağına inanmama, öğrenme hızını zorlama, sosyal statü ve görünüşünü uygun bulmama, korkma, bunalma, öfke, korku ve baskı; akılda tutulmalıdır (Ültanır, E. & Ültanır, G.,2005).

Ankete katılanların Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri ölçeğine verdikleri cevapların ortalama değerlerine göre elde edilen sonuçlar değerlendirilecek olursa, katılımcılar yerel yönetimlerin halkın hayat boyu öğrenmesi için MEB, üniversiteler, STK'ları ile beraber projeler yürüttüğünü, yerel yönetimlerin engellilerin eğitimle ilgili dezavantajlarını gidermek ve onların iyi eğitim almalarını sağlamak için çalışmalar yürüttüğünü, yerel yönetimlerin halkın mesleki eğitimi için kurs faaliyetleri halkın meslek öğrenerek çalışma hayatına kazandırılmasını sağladığını, yerel yönetimlerin halkın eğitimi ve meslek edinmesi için kurslar düzenlediğini, yerel yönetimlerin halkın kültürel ve sanatsal becerilerini değerlendirmek için eğitim faaliyetleri gerçekleştirdiğini yüksek derecede düşünmektedir.

Bu çok yönlü çalışmaya katkıda bulunmak isteyen gönüllü katılımcılar; yerel yönetimlerin eğitim faaliyetlerinin dezavantajlı grupların topluma daha faydalı olmasına katkı sağladığını ama maddi koşulları sebebiyle okuyamayan çocuk ve gençlere destek olmadığını söylemişlerdir.

Yerel yönetimlerin halkın eğitim faaliyetleri değerlendirmesinde bulunanlar, dezavantajlı grupların sosyalleşmesine katkı sağladığını, halkın bilinçlendirilmesine katkı sağladığını, çocuk ve gençlerin suçtan uzaklaşmalarına katkı sağladığını, üniversiteye giden başarılı gençlere burs vererek onların eğitimlerine destek olduğunu, kültürel değerlerimizin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması için eğitimler verdiğini belirtmişlerdir.

Karşılaştırmalara ilişkin bulguların sonuçlarına göre: kadınlar erkeklere göre Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi Ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri Ölçeğindeki daha yüksek oranda katıldıklarını belirtmişlerdir.

- 31-40 yaşında olanlar 20-30 yaş olanlara göre,
- 41-50 yaş arasında olanlar,20-30 yaş olanlara göre,
- 51-60 yaşında olanlar, 20-30 yaş olanlara göre,
- 51-60 yaş olanlar, 41-50 yaş olanlara göre,
- 60 yaş ve üzeri olanlar, 41-50 yaş olanlara göre,
- 60 yaş ve üzeri olanlar, 51-60 yaş arasında olanlara göre

Yerel Yönetimlerin Eğitim Faaliyetleri Ölçeğine daha olumlu cevaplar

vermişlerdir.

- 6-10 yıl arasında çalışanlar 1-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan çalışanlara göre,
- 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip olan çalışanlar 1-5 yıl arasında tecrübeye sahip çalışanlara göre,
- 16 yıl ve üzeri çalışanlar 1-5 yıl çalışanlara göre,
- 16 yıl üzeri çalışanlar 11-15 yıl çalışanlara göre

Yerel Yönetimlerin Eğitim Faaliyetleri Ölçeğine daha olumlu cevaplar vermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetimler, Hayat Boyu Öğrenme, Halk Eğitimi*

Kaynakça

- Bağcı, E. (2011). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde türkiye'de yaşam boyu eğitim politikaları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2).
- Bernard, J.L (1984) *Lernt erwachsenen*. Montreal: die Buchhandlung der Universitaet Montreal.
- Bilir, M. (2004). Kentleşme sürecinde yetişkinlerin eğitim gereksinimi: Ankara Mamak İlçesi, Tuzluçayır semti, Ege Mahallesi Örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* cilt:37 sayı:1 s:100
- Eser, A. (2010). Belediyelerin mesleki yaygın eğitimdeki rolü: İSMEK örneği. (Yüksek lisans tezi)
- Gürbey, S. (2012). Eğitim hizmetlerinin sunumunda yerel yönetimlerin rolü: İstanbul Örneği. (Yüksek lisans tezi)
- Haendler, L. (1985) *Einführung an der erziehung der erwachsenen*. Boucherville: Gaetan Morin.
- Kalaycı, Ş. (2009). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikler, 4. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Köksal, K. (1997). Türkiye'de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi bir model önerisi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış doktora tezi) Ankara.
- Köksal, S. (2017). "Yerel yönetimlerde halkın eğitimi ve hayat boyu öğrenme faaliyetleri" Aydın Üniv. Sos. Blm. Enst. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul
- Kaptan, S. (2000). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara:

Bilim Yayınları.

- Uzun, F. (2015). Türkiye’de yerel yönetimlerin eğitim harcamalarındaki rolü ve etkileri.
- Ültanır, E., & Ültanır, G. (2005). Estonya, İngiltere ve Türkiye’de yetişkinler eğitiminde profesyonel standartlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-23.